

FÖRSÄMRINGAR AV RÄTTSSKYDDET FÖR DE ASYLSÖKANDE BEKYMRAR MÄNNISKORÄTTSDLEGATIONEN

Människorättsdelegationen uttrycker allvarlig oro över utkastet till regeringens proposition¹, gällande förslag till ändring av utlänningslagen med avseende på erhållande av rättshjälp och överklagande av beslut i asylfrågor. I propositionen ingår förslag som skulle försvaga rättsskyddet på ett väsentligt sätt för de asylsökande i samband med såväl asylutredningen som ansökan av ändring i ärenden som gäller internationellt skydd.

Propositionens allmänna syfte – snabbast möjliga behandling av ärenden gällande internationellt skydd – är i sig även förenligt med de ansökandes bästa. Metoder genom vilka målet eftersträvas uppfyller dock inte till alla delar rättssäkerhetsgarantierna och deras konsekvenser har inte heller bedömts i tillräcklig omfattning utgående från grundläggande och mänskliga rättigheter. Samverkan mellan de föreslagna åtgärderna ska också tas i beaktande vid utvärderingen av tillgodoseendet av rättsskydd. I propositionen betonas nu närmast statens ekonomiska intressen.

I propositionen strävas att påskynda och effektivisera handläggningen av ärenden bland annat genom att förkorta besvärstiden till förvaltningsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen. Samtidigt inskränks de asylsökandes rätt att få rättshjälp i enlighet med rättshjälpslagen vid asylutredningen avsevärt. De asylsökandes juridiska rådgivning, som beaktar den sökandes personliga situation är för närvarande inte heller ordnad.

Enligt utkastet till propositionen kan rättshjälp i enlighet med rättshjälpslagen erhållas vid förfarandet i samband med det första beslutet endast på grund av **särskilt vägande skäl**. Särskilt vägande skäl kan vara den ansökandes särskilt sårbara situation, traumatisering, tortyrerfarenhet, avsaknad av läs- och skrivkunnighet och minderårighet. Rättshjälpen skulle lämnas av ett offentligt rättsbiträde.

Ändringen skulle minska avsevärt antalet asylsökande som kan få rättshjälp vid asylutredning. När besvärstiden till förvaltningsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen förkortas från 30 dagar till 14 dagar finns risken att besvärmöjligheten inte alls utnyttjas eftersom den ansökande inte har tid att skaffa en tolk eller ett biträde som skulle ha tid att göra sig förtrogen med ärendet.

I sin helhet utgör dessa ändringar en betydande försämring av garantin för den ansökandes rättssäkerhet såsom en rättvis rättegång. I värsta fall kan de öka risken för kränkning av ovillkorliga förbud mot tillbakasändning. Ingen får avvisas eller utvisas från landet om han eller hon till följd av detta kan bli utsatt för dödsstraff, tortyr eller annan behandling som är omänsklig eller kränker människovärdet. Det gäller de grundläggande mänskliga rättigheterna.

Människorättsdelegationen understryker även att ett rättvist och effektivt asylofförande ingår centralt i rätten att söka asyl samt i efterlevnaden av FN:s flyktingkonvention.

Människorättsdelegationen verkar som ett nationellt samarbetsorgan för aktörerna inom fältet för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna samt behandlar vittsyftande och principiellt viktiga frågor som gäller de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. Människorättscentret och dess människorättsdelegation bildar tillsammans med riksdagens justitieombudsman Finlands nationella människorättsinstitution.

¹ Justitieministeriets begäran om utlåtande 37/41/2015.